

Angusarineqartunut nalunaarsuiffik

Serraneq 2004

Tele-mi attaveqaatit pillugit ataatsimeersuarneq

Naalisaaneq, eqikkaanerit kaammattuutillu

Ataatsimeersuarnermut atortut tamarmiusut uani takuneqarsinnaapput

www.nanoq.gl/serraneq

NAALISAANEQ **3**

KAAMMATTUUTIT **5**

ANGUNIAKKAT	5
AQQUTIT	5
AALAJANGERSAASSINIKKUT SULLISSIVIUP NUKITTORSARNISSAA	6

ANGUNIARUMASAT **7**

TABEL 1. ANGUNIAGASSATUT ANGUNIARUMASATULLU SIUNNERSUUTIT SANILERIISSINNERAT	7
ATAQATIGIISSUTIT	7

ATAATSIMEERSUARNERMI SAMMISAT **8**

1. IMARISAI	8
2. ATTAVEQAATEQARNEQ - PIGINNAASSUSAALU	9
3. KIFFARTUUSSINERIT	10
4. AALAJANGERSAASSINIKKUT AQUTSINEQ	11
5. AMMANERULERSITSINEQ	11
6. ANINGAASALIINEQ.	12
7. POLITIKKIKKUT ANGUNIAKKAT PILERSAARUSIORNISSAMILLU ILIUUSISSANIK QINERSINERIT. SULIANIK INGERLATITSEQQINNEQ.	13
PIFFISSAQ ISIGALUGU	14

SULIANIK INGERLATITSEQQINNEQ **15**

Naalisaaneq

Massakkut politikkikkut qisuariartoqartariaqalenera pisariaqalersoq ataatsimeersuarnerup ersarissumik politikkikkut aalajangiisartunut oqariartuutigaa. Anguniarumasassanik siunniukkumasanillu pisariaqartitsisoqarpoq, taamaasilluni telekkut attaveqaateqarnerup ineriartortinnissaanut politikkikkut tunngavissaqatoqarniassammat. Tassunga ilanngulugu pisariaqartinneqarpoq anguniakkanik piviusunngortitsiniarnermi pisariaqartunik aningaasaliissutissanik immikkoortitsinissaq.

Tamatuma peqatigisaanik Namminersornerullutik Oqartussat, Namminersornerullutik Oqartussat suliffeqarfutaat kommuniillu akisussaaffik annertoq tigungmivaat IKT¹-ip ineriartinnerata sukkanerulersinnissaanut tunngasoq. Aalajangiisussaaffiit taakku akornanni suleqatigiin-nissaq pinngitsoorneqarsinnaanngilaq suliniutinik ataqatigiiaarinissaq qulakkeerumallugu.

Politikkimik aqutsinermillu aqqissuussiffiit, inuussutissarsiorfiit aammalu innuttat/atuisut akornanni oqaloqatigiittarnissaq pitsaanerusementik killissalernerneqartariaqarput. Siunnersuutigineqarpoq IT pillugu isumalioqatigiissitaq ilaneqassasoq IT pillugu oqalliffimmik tassanilu IT-mik inuussutissarsiorfiup iluani misilittakkat paarlaateqarigiinneqartassallutik kiisalu IT-mik inuussutissarsionerme siumukarneq nangitsisarfiullunilu malittarinniffiussalluni.

Nalunaarasuartaatitigut attaveqaatinik teknologip taassuminngalu atuinerup iluani sukkanerusementik ineriartortitsineq pillugu innuttaasut ilinniartinnerat pingaaruteqarluinnarpoq. IKT-ip ineriartortinnera sukassarneqassappat tassani kalaallit oqaasiinik atuneq annertusarneqartariaqarpoq.

Taamatut annertusaanerup IKT-mik innuttaasup atuinissaminut piumassuseqarnerulersis-savaa. Taamaattumik pisariaqarpoq imaqqortuumik ilitsersuusiornissaq piffinni ataasiakkaani inuit namminneq atuisarnissaat periarfissikkumallugu. Kiffartuussinernik/teknologimik nutaamik saqqummiussinermi atuisunik soqutiginnilersitsinerup isumagerpiarpaa taakku paasiniassammasuk qanoq soorlu Internetimik atuinerup suut iluaqutissartarinneraa.

IT-mik atuisut amerlanerulernissaannut aqutissaavoq teknologip taassuma atuiiffiulersinnaanera. Kissaatigineqarpoq bredbåndimik siaruarternissamut taassuminngalu ilinniartitsinissamut ersarinnerusementik anguniagaqarnissaq; s.i. Internetimut bredbånd iluaqutigalugu attavilernissamut angerlarsimaffiit tamarmik 90%-ii ukiut marluk

¹ IKT tassaavoq **i**nformations- og **k**ommunikation**s**teknologi

ingerlaneranni periarfissaqalissasut kiisalu angerlarsimaffiit tamarmik 80%-ii ukiut tallimat qaangiuppata taassuminnga attavilerneqarsimassasut.

Kalaallit Nunaanni IKT-imik inerisaanermi atuinermilu telekommunikationimik atuinerup akia allangortissinnaajunnaarlugu killiliisuusariaqanngilaq. Qanoq annertutigisumik atuneq aallaavigalugu akilersuisarnerup taartigisinnaasaanik ujartuisoqarpoq, tassani ilaatigut eqqaaneqarlutik atuisut aalajangersimasukkaarlugit atuinermut akit assigiinngisitaarnissaat, kiffartuussinerit assigiinngiiat nikerartunik atuinermut akilersorlugit kiisalu atuinermik aalajangersimasumik akiliisitsisarnissamut periarfissaq.

Attaveqaateqarnerup pitsanngorsarnera qanorlu taassuma imaqqortussusianik annertusaaneq eqqarsaatigalugu immap naqqatigut kabeliliinissap qanoq pingaaruteqartiginissaa ersarissarnerarpoq. Kalaallit Nunaata tungaanut immap naqqatigut kabeliliisinnaanissaq inuiaqatigiinnit annertuumik aningaasaliiffissaavoq. Taammaliorsinnaanerpun pinnginnerani taamaattumik pisariaqarpoq pineqartup imaqqortussusianik atuinissap ersarissamik pilersarusiornissaa. Pisortanit (tamakkiisumik ilaangakortumilluuniit) aningaasaliiffissatulli allatut attaveqaateqarneru iluani immap naqqatigut kabelimut aningaasaliissutissat inuiaqatigiit tamarmiusumik aningaasaqarniarnerata tungaaniit isummersuiffiusariaqarpoq.

Aalajangersaassinikkut aqutsineq sanarfineqassaaq taassumalu naqisimaneqarfiunnginnissaa qularnaartariaqarluni. Tamatuma ilagissavaa inatsisiliorneq taakkuninngalu atortitsineq Namminersornerullutik Oqartussaniittoq nakussassarneqarlutillu avissaartinneqarnissaat. Taama sukaterineq pisariaqarpoq ammanerulersitsineq pippat pinngippalluunniit apeqqutaattinnagu, kisialli nukissanik pisariaqartitsineq annertusiartuaassaaq ammanerulersitsiartuaarsinnaaneq peqatigalugu.

Sullissinernik taakkulu akiinik qinigassanik amerliliiinermik kinguneqartumik namminersortumik inuussutissarsiortunik ammaassinerulernissaq politikikkut kissaatigineqalissagaluarpat ilimagisariaqarpoq Namminersornerullutik Oqartussat pilersuinissamut pisussaaffiup iluani amigartoorutigineqartussat aningaasaliiffigineqartalissasut. Assersuutitut eqqaaneqarput akileraarutitigut aningaasaliineq, TELE Greenland A/S-ip sinneqartoorutaanit matussusiineq, kiffartuussinissamik isumaqatigiissutit kiisalu atuisut akiliuteqartarnerat.

Sulissutissat, kissaatit nutaannguissutissallu taakkartorneqartut tamarmik aningaasartuiffiusussaapput, taamaattumik piumasaqaataavoq aningaasaliinnginnermi nalunaarasuaatikku attaveqaatitigut ineriartortitsinermi naammassisassat suut aqputigineqannginneranni tunngavilersuutigilluakkat tullerriaalluaanerillu pisariaqarput.

Kaammattuutit

Ataatsimeersuarnermi peqataasut piaartumik politikikkut isummerfissatut sammisassaqqis-sutut makku taakkartorpaat:

Anguniakkat

Teknologimik atuisinnaatitaanerup qularnaartariaqarpoq

- Anguniagassatut siunnersuut: uk. 2 qaangiuppata angerlarsimaffiit tamarmiusut 90%-ii internetimut attavilersimassapput
 - Illoqarfinni nunaqarfinnilu tamanibredbånd
 - Ungasissumut attaveqaatini atuinerup akia IKT-imik ineriartortitsinerup atuinerullu killiliisuussanngilaq

Imarisat innuttaasunik teknologimik atuinerulersitsissaput

- IT-kut attaveqaatitigullu kiffartuussinerit neqeroorutit arlariit
- Imarisat naleqquttut kalaallisut oqaasertalersukkat
- Innuttaasunik kiffartuussinerit neqeroorutit amerlanerusut kiisalu Internerimik atuinermi imminut kiffartuunnissamut periarfissaq (digitalikkut aqutsineq)
- Aliikkusersuineq kultoorimillu akunniliulluni sullissineq

Teknologimik tamakkiisumik pissarsineq ilinniartitsinerup qulakkiissavaa

- Anguniagassatut siunnersuut: Uk. 5 qaangiutsinnagit meeqqat inersimasullu tamarmik 80%-iisa IT atorsinnaalissavaat
 - IT-ip ungasissumullu attaveqarnerup iluani ilinniartitsinermik aallussinerulerneq
 - Ilinniartitsinermut pinngitsoorani atugassanik aningaasaliineq
 - Angerlarsimaffinni pc-qarnermik aaqqissuussineq akileraarutitigut iluaqutissartalik
 - Meeqqat atuarfiini IT-mik ilinniartitsinerup nukittorsarnissaa

Anguniakkanik qulaani pineqartunik eqquutitsinissamut aallaaviussaaq siunertanik tamanik ataatsikkut aallussilerneq. Teknikkip ineriartortinnerinnaa naammangilaq. Peqatigalugu kiffartuussinerni imarisat aallulluarneqalissapput taamaasilluni inuiaqatigiit teknologimik atuilernissamut kajumissuseqarnerulissammata.

Aqqutit

Aningaasaliineq

- Anguniakkanik aallussilinnginnermi aningaasaliissutissat pisariaqartinneqartut

eqqanaareersimassapput

- Aningaasaliissutaasut tamakkiisumik iluaqutigineqassappata qanoq iliuuse-qarfiginiakkat sorliussanersut tunngavilersorneqassapput ungasinnerusoq aamma isigalugu
- Attaveqaasersuinermi aningaasaliissutit, s.i. immap naqqatigut kabeliliineq, inuiaqatigiit aningaasaqarniarnera aallaavigalugu qulaajarlugit
- IT-ip iluani anguniakkat pillugit inuussutissarsionemik ingerlatallit pisortallu akornanni suleqatigiinneq
- Anguniakkat arlaanni naammassisassanik isumaqatigiissuteqarneq
- Kiffartuussinerit qanoq akeqartinnissaannik isummertoqassaaq
- Qanoq akeqartitsinissamik najoqqutassat arlallit/qanoq imartutigineq naapertorlugu akeqartitsinermut taartaasinnaasut?
- Pilersuisussaataitanermik pisussaaffiup qanoq aningaasartuutaatiginissaa qulaajaaffigineqassaaq

Aaqqissuussineq

Aalajangersaassinikkut sullissiviup nukittorsarnissaa

Ullumikkut aalajangersaassinikkut sullissinerup isumagisassarai inatsisiliorneq inatsisinillu taakkuninnga atuutsitsineq. Ataatsimeersuaqataasunit inassutigineqarpoq sullissinerit immikkoortinneqassasut nukittorsarneqassasullu:

- Suliassat nalinginnaasut nassuiaaserneqassapput
- Atugassatut isumalluutit amerlissutaat nassuiaaserneqassaput
- Kikkut suleqataanersut ersarissarneqassaaq

Siunnersuinikkut sullissiviup nukittorsarnissaa

IT pillugu isumalioqatigiissitaq IT pillugu oqalliffimmik ilaneqassaaq tassanilu peqataassapput inuit pineqartumut attuumassutillit arlaqarnerit. Taakkua inuussutissarsiummi tamatumani misilittakkaminnik paarlaasseqatigiittassapput malersueqqittassallutillu kiisalu IT-mik inuussutissarsionerup ineriartorneranik malinnaassassallutik.

Ammanerulersitsineq

Ammanerulersitsisinnaanermut atatillugu makku apeqqutit qulaajarneqarnissaat pisariaqarpoq:

- Attaveqaateqarnerup aaqqissuussaananerata iluani sorliit suli akuersissutaassappat?
- Illoqarfinni nunaqarfinnilu akinik kiffartuussinernillu allanngorartitsinissat suut kingunerissavaat?
- Pilersuisussaataitanermut pisussaaffiup iluani amigartoorutit qanoq ilillugit aningaasalersorneqassappat?

Anguniarumasat

Anguniagassat/anguniarumasat qulingiluat saqqummiunneqarput ukuninnga naatsukulliaralugu sammisallit: anguniarumasat periarfissallu.

Tabelimi ataaniittumi pineqartut qulingiluat taakku pineqarput.

Tabel 1. Anguniagassatut anguniarumasatullu siunnersuutit sanileriissinnerat

Aallaavik: Atuisut inuinaat	Workshop 1 Aallaavik: Inuiaqatigiinnik ingerlatsineq aqutsinerlu	Aallaavik: Inuussutissarsiorneq IT-milu ingerlassat
Illoqarfinnut nunaqarfinnullu tamanut bredbånd	IT aqqutigalugu tamat oqartussaaqataanerat	IT-mik ungasissumullu attaveqaatinik unamminartumik akililinnik sullissinernik neqeroorutit arlariit
Public Services ² -inik kalaallisut neqeroorutissaqarneruneq	Innuttaasunik amerlanernik ilinniartitsineq taamaasilluni IT-mik periarfissaqarnerulerlu tik/pissarsinerullutik/iluaquteqarnerulerlutik	Inuussutissarsiorlut pisortallu akornanni suleqatigiilerneq
Inersimasut meeqqallu tamarmik ikinnerpaamik 80%-ii IT-mik atuisinnaalissasut	Pisortat suliffeqarfutaasa akornanni suleqatigiinneq	Innuttaasut piginnaaneqarluartut

Ataqatigiissutit

Imaqarnerinnaat eqqarsaatigalugit anguniarumasat pissanganartumik ataqatigiissuteqarput. Inimi oqallinnerit, suleqatigiiaanni sulinerit kiisalu saqqummiussuinerit taakkulu malitsigisaannik inimi eqqartuinerit takutippaat anguniarumasat sisamanik takkuttuurtunik ilisarnaateqartut:

- Teknologip atorsinnaasap imai pisinnaasat ilisimasallu pingaarnerutillugit.
- Isummat kultoorimut tunngasut s.i. public services-imut inuillu tamat oqartussaaqataanermut tunngasut.
- Teknologimut tunngasut s.i. imaqqortussuseq, atorneqarsinnaassuseq aamma kiffartuussinissanik neqeroorutit.
- Anguniarumasani isummat suliffimmik aqqissuusinerimut tunngasut s.i.

² Public Service nalinginnarmik nassuiarneqartarpoq tassaasoq nuna tamakkerlugu programminik kiffartuussinernillu neqeroorutininik qulakkeerineq soorlu nutaarsiassanik, ilisimatitsissutinik, ilinniartitsinernik, eqqumiitsulianik aliikkusersuinerinillu.

suliffissuarmi isummersortarnek³ aamma suleqatigiiffiillu pillugit.

Ataatsimeersuarnermi sammisat

Anguniarumasat/periarfissat aamma anguniarumasalerilluni workshop pillugu sammisat aallaavigalugit ataatsimeersuaqataasut suliareqqiipput ilaatigut periarfissat, siammarsaaneq, imaqqortussuseq, kiffartuussinerit, akinik aalajangersaanerit, aningaasaliinerit, unammilleqatigiinneq, ammaassineruneq, aalajangersagaliorneq kiisalu ungasissumut attaveqaateqarneq pillugu sammisaqarfiit soorpiarnersut ersarissarlugit.

Sammissat arfineq-marluk ullup ingerlanerani suliat isumagineranni ersarissartorput. Taakku ataani naatsukullammik qimerlualaarneqarput:

1. Imarisai

Ungasissumut attaveqartarnerup/telekommunikationip imarisai ataatsimeersuarnermi oqallisigineqarput peqataasullu akornanni isumaqatigilluarneqarpoq telekommunikationikkut periarfissat oqallisiginerani puorneqarajuttoq una, tassa kalaallisut oqaasertaliornissaq IKT-ip ineriartornera sukkasarneqassappat. Attaveqaatikkut aqutissiinerup aallaaviusussap sulii ineriartortinneqarnissaanut sulerusussiilluartoq tassaassaaq inuiaqatigiinni sutigut tamatigut IT-ikkut suliniutinik aallartitsinissaq : ilinniartitsiveqarfiit/ungasissumiittunik ilinniartitsineq, telekkut nakorsartitsineq, digital atorlugu aqutsineq, qarasaasiaq iluaqutigalugu niueqatigiinneq, nittartakkat nutaat kalaallinut atuisunut soqutigintarunik tulluurtunillu imallit (s.i. nutaarsiassat KNR-imeersunik streaming erneq⁴), atuisunik ilinniartitsineq, ilinniartitsisunik ilinniartitsineq kiisalu atuarfinni ilinniartinnilu IT-mik ilinniartitsinermik nukittorsaaneq.

1.1. Imarisat pillugit inerniliigallarnek/kaammattuuteqarneq

IT-ip ineriartortinneranik sukkasaanissap tungaatigut minnerunngitsumik Namminersornerulutik Oqartussat, taakku suliffeqarfiutaat kiisalu kommunit pisussaaffeqarput.

Tikkuarneqarpoq pisortat aamma namminersortumik inuussutissarsiutillit akornanni nutaamik Asuleqatigiinneq aamma ineriartortitsinermi aqutaasinnaasoq.

Peqataasut tamarmik isumaqatigiillutik saqqummiuppaat innuttaasunik ilinniartitsineq pingaaruteqarluinnartuusoq ungasissumut attaveqartarnerup teknologip ineriartortitsinermi taassuminngalu atuinissami.

³ "Pisortat" qanoq paasineqartariaqarnera, tassa pisortat suliffiinik tamanik ataatsimoortumik paasinnittarnermik isuma

⁴ Streaming tassaavoq Internetikkoortunik tv-erneq radiokkulluunniit tusarnaaneq, toqqaannartut imalt. aallakaatereersimasaniq uteqqiineq

2. Attaveqaateqarnek - piginnaassusaalu

Oqaaseqartut arlaata iserfigaa apeqqut una, Kalaallit Nunaat immap naqqatigut kabeliliiffigineqarsinnaaneraniq periarfissaqarnerisq, taamaaliortoqarpammi nunatsinnut avammullu sukkanerusumik piginnaaneqarnerusumillu atortussaqaalissagaluarmat. Savalimmiuni Islandimilu misilittakkat assersuutigineqarput. Immap naqqatigut kabeleqarnerup teknologiata iluani ineriartortitsineq ingerlaavartuq TELE Greenlandimit malinnaaffigineqarpoq ilimagineqarporlu aasap ingerlanerani naatsorsuinerit nutaat piareersarneqarput. Ilisimatitsissutigineqarpoq immap naqqatigut kabeleqaraluarpuunniit qaammataasakkut attaveqarnek sulisipariaqartinneqassasq satellitdistrikt⁵-it tallimaasut pilersorneqarneranni kiisalu qaammataasatigut pilersorneqarnek eqqanaarsimatiinnagassaassasq immap naqqatigut kabelip kittorariataarnissaa sillimaffiginiarlugu.

Oqallinnerit takutilluarpaat kissaatigineqartoq sumi tamani piginnaasat annertuseriartinneqartariaqartut. ADSL⁶-imik pitsanngorsaaneq pilersaarut malillugu maanna ingerlanneqartumut atatillugu nunaqarfinni pissutsit tikinneqarput. Suleqatigiiaat arlallit workshop-ini sulinerini oqallinnernilu eqqaaneqarput nunaqarfinnut bredbånd-ikkut attaveqaatilerariaqarnerata qulakkeernissaa pisariaqartoq. Tamatuma oqallisiginerani eqqaaneqarportaaq Kalallit Nunaanni inuiaqatigiit siullerpaajullutik ledningeqarfiunngitsumik attaveqaateqarfiulissagaluarpasat tanngassimaarnassagaluartoq. Tassunga atatillugu hot spot-teknologi periarfissatut eqqaaneqarpoq.

2.1. Piginnaassuseq/kapacitiiti pillugu inerniligallarnek/inassutit

Kalaallit Nunaanut immap naqqatigut kabeliliinissaq inuiaqatigiinnit aningaasaliinerusussasasq annertoq akisussasut kikkugaluarpataluunniit. Taammattumik tamanna pitinnagu pisariaqarpoq piginnaassuseriligassap qanoq atorineqartarnissaa eqqarsaatigalugu pilersaarusiorluarnissaq.

Tamanit isumaqatigineqarput nunaqarfiit bredbåndikkut attaveqalernisaannik kissaat imaluunniit arlaatigut piginnaassuseqarnerulersitsinerit nunaqarfinnut tunngasut.

Apeqqut qanoq aningaasalersuisoqarnissaanut tunngasqoq tikinneqarpoq, ilaatigut siunnersuutigineqarluni attaveqaateqarnikkut aaqqissuussinerinnarni aningaasalersuinissaq kisimi pineqassanngitsqoq ingerlatsineri aningaasartuutiinnarnut tunngatillugu. Immap naqqatigut kabeliliinissamut aningaasaliissutissat attaveqaateqarnikkut aningaasaliissutissatulli allatut

⁵ Upernavik, Pituffik, Qaanaaq, Ittoqqortoormiit Tasiilarlu

⁶ DSL (Digital Subscriber Line). ADSL (A=asymmetrisk, illugiinnginneq) atorlugu nassiussuineq issariarnermi ataatsimut 1,5 megabit tikillugu sukkatseriataarneqarsinnaavoq. ISDN-imi nalinginnarmik datanik nassiussuineri piginnaasaqaat issariarnermi ataatsimi annerpaamik 64 kilobits-iupput lineami ataatsimi

isigisariaqarput inuiaqatigiit aningaasaqarniarnerata tamarmiusup iluani isummersornerit aallavigalugit (tamarmiusumik ilaannakortumilluunniit) aningaasaliissutissat tunngavilersornerinut ilanngullugit.

3. Kiffartuussinerit

Oqaaseq “teknologi-racisme” saqqummiunneqarpoq, taanna tassaasoq attaveqaatititigut sullissinermik suliallit teknologimi ataasiinnarmik aallussisarnerannik isumalik. Teknologinik nutaanik arlalinnik taarsiullugu misiliiumasoqarsinnaavoq, naak tamakku susassaqaqfinni allani suli tamakkiisumik saqqumminngikkaluartut.

Tikkuarneqarpoq atuisunut ajornartorsiutaanngitsoq susassaqaqfinni misiliguteqartoqassappat ajutooriaannaaffinnik ungasissumut attaveqaatinik atuinerup akitsuiffigineqarneranik kinguneqarsinnaasumik aningaasaliissutit maangaannarnerisa malitsigisaanik, imaluunniit susassaqaqartut kiffartuussinernik nutaanik soqutiginninngissagaluarpata.

Kiffartuussinerit teknologiillu nutaat Kalaallit Nunaanni tamani periarfissaasariaqartassapput qanoq inoqartiginera apeqqutaatinnagu. Nuna attaveqaateqarfeqaqfennut agguataarneqassann-gilaq. Atuisunut Siunnersortit qinigassanik nutaanik arlariinnik kiisalu kiffartuussinernik pitsanngorsaanerillu aalajangersimasunik kissaateqarput: GPRS⁷ imalt. 3 G⁸ mobiltelefoni. Hot-spots, flat-rate⁹ (fair use), Internettimi pakketab¹⁰-inik ikililerineq, Akinut TELE-p tapiissutai soorlu 3 G telefoninut, il.il.

Allat oqaaseqarneranni, eqimattakkaarluni sulinerni inimilu oqallinnerni taama ersaritsigisumik oqaaseqartoqanngilaq, tamatigulli ersiuttarpoq kissaatigineqaqisoq kiffartuussinernik allanik neqeroorusiortoqartariaqartoq.

Kingusinnerusukkut TELE Greenland A/S-ip isummiussimasaminik nassuiaavoq, isummiussi-

⁷ GPRS (General Packet Radio Service) GSM-imik tamanit atorneqartumut ilassutaavoq, taanna atorlugu periarfissaavoq datanik issariarnermut ataatsimut 150 kbit-it tikillugit nassiussisoqarsinnaalluni. Atorneqarajuppoq e-mailsinik nassiussinermut nassiussiffigineqarnermullu imalt. Internetimi surfernermi (nikeqattaarnermi). Assersuutigalugu massakkut GSM-ikkut oqarasuarnermi issariarnermut ataatsimut 9,6 kbit-it miss. nassiunneqartarput.

⁸ 3 G mobiltelefonit periarfissiipput datanik bredbåndimi sukkassuseq atorlugu nassiussinissamut. Ilaatigut telefonikkut toqqaannartumik isiginnaartoqarsinnaavoq, soorlu tv-rnermi videornermilu pisartut

⁹ Flat-rate nassuiarneqarsinnaavoq Internetimik atuineq aalajangersimasumik qaammammut ataatsimut akilerlugu, qanoq atuutigineq apeqqutaatinnagu

¹⁰ Datakommunikationi pakkikkaartumik nassiunneqartarpoq. Nassiussinermi pakki taamaattoq periarfeeruppat aatsaallu nassiunneqarsinnaavoq. Tassa imaappoq pakkit periarfeerussat amerliartuaartillugit attaveqatigiinneq sukkaallartussaaq. “Pakkit periarfeerussat/annaasat” ima amerlatigilerpata attaveqarneq atorsinnaajunnaassaaq

magamiuk attaveqaateqarnermi niuernermi saarlerniikkumanani teknologi aamma taamaattunik niuernermi pissarsiaasinnaasut sumi allani piumaneqarluarnerannik takussutissanik qulakkeeruteqartinnagu.

3.1 Kiffartuussinerit pillugit inerniliigallarnerit/inassutit

Bredbåndimik siaruarterineq eqqarsaatigalugu kissaatigineqarpoq aalajangersimanersunik anguniagassanik siunniussaqaarnissaq, s.i. angerlarsimaffiit tamarmik 90%-iisa bredbåndikkut Internetimut attavilerneqarsinnaalernissaat ukiut marluk qaangiutsinnagit aamma angerlarsimaffiit tamarmik 80%-iisa ukiut tallimat qaangiuppata periarfissamik tamatuminngaa atuisinnaalernissaat (ilinniartitsinissaq pisariaqassaaq).

Piffinni ataasiakkaani nammineq sullissinnaanissaq periarfissaqalersinniarlugu atorsinnaasanik assigiinngitsunik pilersitsoqartariaqarportaaq. Tamanna iluaqutigalugu innuttaasut ilinniarusulernissaannut aamma teknologimik pisarialimmik pissarsinissaannut atuisalernissaannullu pilersitsilersinnaassaaq. Kiffartuussinernik/teknologimik eqqussinikkut atuisumut iluaqutissartalimmik soorlu Internettimik atuerusutsiliisoqarsinnaavoq.

4. Aalajangersaassinikkut aqutsineq

Peqataasut akornanni pissusissamisoorsorineqarpoq aalajangersaassisarnermi susassaqrarfiup nukittorsarnissaa, kiffaangissuseqarnera qulakkeertariaqartoq kiisalu pisinnaassutsip pikkorissutsillu anneratusaarnissaa. Inatsisitigut tunngavik pinngitsoorneqarsinnaanngitsoq, sinaakkutassat malittarisassiallu ullutsinnut naleqqussartariaqarput siunissamullu isumannaal-lisartariaqarlutik.

4.1. Attaveqarnermi aalajangersaassineq pillugu inerniliigallarnerit/inassutit:

Namminersornerullutik Oqartussani inatsisiliorneq inatsisinillu atortitsineq nukittorsarneqas-saaq avissaartinneqarlunilu. Politikkikkut kiffaangissuseqartumik aqutsisoqalertariaqassaner-soq sukumiinerusumik nalilertariaqassaaq. Inatsisiliornerup taakkuninngalu atortitsinerup massakktut ataatsimoortinneqarluni aqqissuussineq tulluutinngilaq kinaassusersiortuunngin-nissaq eqqarsaatigalugu. Nukittorsaaneq taamaattoq pisariaqarpoq ammaasinerusoqaraluarpat ammaassinerusoqanngikkaluarpalluunniit, kisianni isumaginniffimmi taamaattumi nukissat isumalluutaasut amerliartuaartussaapput ammaassineruleriartorneq ilutigalugu.

5. Ammanerulersitsineq

Ungasissumut attaveqarnerup ammanerulersinneqarsinnaanerani kapeqqut sammisani tikikkajunneqartuarpoq. Tamatumani minnerunngitsumik namminersortumik suliffeqarfii

suliniaqatigiiffiillu ammanerulersitsinerunissamik tunngavilersuipput. Niurfimmik taassuminnga ammanerulersitsinissamik tunngavilersuinermi kifpartuussisarnerit ingammik sammineqarput, tamatuminnga illersuisut amerlanerit isumaqarmata attaaveqaateqarnerup aaqqissuussaanerani ammanerulersitsinissaq piviusorsiorpallaarnanilu kissaatiginangimmat inuiaqatigiinnut iluaqutaasumik suliffissuurtut ingerlatsisoqarmat.

Ammanerulersitsinissap sammineqarnerani oqaaseqartut ilaata oqaatigaa silatusaartoqartariaqartoq akimmisaarfeqarnani niuernerup aqqani ilimasuttoqarpallaqqunagu, soorlu taassuma oqarneratut niuernerup taamaattup Apissusissamisoortumik kisermaassilluni ingerlatsineq taarsersinnaangimmagu, Kalaallit Nunaanni taassumaniimmata aningaasarsiornikkut suliffeqarfissuaqarnerup iluaqutissartai aamma aqutsinerup tungaatigut namminersortumik kisermaassinermit pitsaanerummata.

5.1. Ammaassineruneq pillugu inerniliigallarnerit/inassutit.

Makkuninnga ersarinnerusunngortitsinissamik suliniutigisariaqarput:

- illoqarfinni nunaqarfinnilu akinik sullissinernillu assigiinngisitsilernissap suut kingunerissavai,
- attaveqaateqarnerup aaqqissuunneqarnerata iluani akuersissuteqaannarnerup suut killiffigissavai, aamma
- qanoq ililluni pilersuisussaataanerup kingunerisaanik amigartoorutit aningaasalersuiffigineqassappat.

6. Aningaasaliineq.

Ungasissumut attaveqaateqarnermik atuinerup akiata IKT-ip Kalaallit Nunaanni ineriartortitsinera atorneqarneralu killiliiffigissanngikkai. Aammali nassuerutigineqarpoq Kalaallit Nunaanni atugassarititaasut ungasissumut attaveqaateqarnermik pilersitsineq ingerlatsinerlu akisunerulersittaigai nunanut allanut Nunatta sanilliuffigiumasartagaannut naleqqiukkaanni.

Qanoq imartutigineq aallaavigalugu akiliisitsisarneq ataatsimeersuarnerup ingerlanerani sammisani uteqqianneqartuarpoq, peqataasut arlallit taasumunnga taartaasinnaasumik ujartuillutik, tapiliullugit atuisartut assigiinngiaat assigiinngitsunik qanoq akiliisittarnissaat, sullissinerit assigiinngiaat assigiinngitsunik qanoq akilersittarnissaat, atuinerit (flat-rate) aalajangersimasumik akeqartittarnissaat il.il.

6.1. Aningaasaliineq pillugu inerniliigallarnerit/inassutit.

Suliniutit, kissaatit nutarterinerillu taakkartorneqartut tamarmik akisuujususaapput taamaattumillu isumaqatigiinneqarpoq aningaasaliisoqartinnagu ungasissumut attaveqaateqarnerup ineriartortinneranut piumasaqaatit tungavilersorluarnissaat ersarissumillu tulleriariffiginis-

saat pisariaqartoq.

Pinngitsoorani pilersuisussaataanerup kingunerisaanik amigartoorutit aningaasaliiffiginissaat pillugu ersarivissumik isummersortoqanngilaq. Toqqaannanngikkaluamik oqaaseqartarnikkut paasinarpoq politikikkut kissaatigineqarpat ammanerulersitsisoqalissasoq sullissinernik akinillu assigiinngiaarisooqalerneranik kingunilimmik, taava ilimagisariaqassasoq Namminersornerullutik Oqartussat aningaasaliinermi peqataasariaqassasoq. Akileraarutigut aningaasaliineq, TELE Greenland A/S-ip sinneqartoorutaanik atuineq, kiffartuussinernik isumaqatigiisutit atuisullu akiliisarnissaat assersuutigineqarput.

7. Politikikkut anguniakkat pilersaarusiornissamillu iliuusissanik qinersinerit. Sulianik ingerlatitseqqinneq.

Peqataasut ataasiakkaarlutik tunngavitsik, pisinnaasatik isummersimanertillu aallaavigalugit suleqqinnissamut peqataanissaminnik soqutiginnillutillu piareersimapput. Taamatulli ersaritsigaaq pisortat akulerutsinnagit kikkulluunniit ineriartortitsisinnaassanngitsut, pisariaqartitaassasorli pisortat pituttorsimanngitsumik suleqatigiinnissamik pingaartitsinissaat (suliffissuarmi eqqarsartariaaseq tassunga tunngatillugu eqqaaneqarpoq).

Suliniutissatut siunnersuutit arlallit (tak. www.nanoq.gl/serraneq) ima annertutigaat siornatigutulli nalaanneqartarsimasutulli aningaasartaannaannik isummersortarnerup kingunerisussaassavaat suliniutinik amerlanerpaanik unititsisoqarsinnaalluni allaat. Eqqaaneqarportaaq akunnaallisaasoqassasoq pissutigalugu misiligutitut suliniutit siusinnerusukkut pisarsimasut (soorlu telemedicin, ungasissumiit nakorsartitsineq) aamma misiligutitut suliniutit ingerlalereersut (soorlu ATTAT¹¹) unitsinneqassasut aallarteqqinneqassullu ungasissumut attaveqaateqaarnerup politikikkut anguniakkat anguniarumasallu nutaat pillugit sinaakkusiussat iluani.

Namminersornerullutik Oqartussat, kommunit suliffeqarfiillu anginerumaat ineriartortitsinernik suliaqarnermi lokomotiv-itut¹² taaneqarput.

7.1. Sulianik ingerlatitseqqinneq pillugu inerniliigallarnerit/kaammattuutit.

Politikkikkut qanoq iliuuseqartoqartariaqarneranik massakut pisariaqartitsisoqarneranik oqariartuut ataatsimeersuarnerup ersarissumik politikikkut aalajangiisartunut nassiuppaa. Anguniagassatut takorluukkanik anguniartariaqakkanillu pisariaqartitsisoqarpoq taamaasilluni attaveqaateqaarnerup iluani ineriartortitsinissap aallaavissaanik politikikkut pilersitsisariaqas-

¹¹ Internettikkut ilinniartitsineq (www.attat.gl)

¹² Ineriartortitsinernik aqqutissiuisussat

sammat. Ilannguluguttaaq pisariaqartitsisoqarpoq taakku piviusunngortinnissaannut akissanik immikkoortitsinissamik. Namminersornerullutik Oqartussani kommuninilu aningaasartaannaannik isiginiarnerup kingunerissavaa IKT-mik ineriartortitsinermik akornusersuineq.

Politikkikkut aqutsinikkullu aaqqissuussinerup, inuussutissarsiornerup innuttallu/atsuisullu akornanni pitsaanerusementik oqallittarfissamik pilersitsisariaqarpoq. Tamanna pisinnaavoq illugiilluni suleqatigiinnikkut - lokomotivikkut - pilersaarutinik nutaanik suliniuteqalerluni.

Sulianik nangitsinissaq pillugu oqallinnermut atatillugu siunnersuutigineqarpoq IT-râdi IT-forumimik ilaneqassasoq tassani ilaatinneqassallutik susassaqtut amerlanerusut.

Piffissaq isigalugu

Sammanut qulaani pineqartunut ilassutissaqqissutut ataatsimeersuarnermi suliniutissatut ataaneqartut amerlapput. Minnerunngitsumik annertussusaasa piviusunngortinnissaannullu piffissarisassaq ima iluseqarput allaat piumasarisariaqassalluni suliniutit taakku arlariit *aallartinniarnisa ataatsikkoortumik pinissaat*. Taamatut ataatsikkoortitsinissaq pinngitso-orani pissappat suliniutit annertunerpaamik pissarsiaqaataassapput.

Ataatsimeersuarnermi assersuutit arlallit taaneqarput ataasiakkaallu ataani eqqartorneqarput:

- Ukiut 2-4 tuliuttut ingerlaneranni nunaqarfinnut pilersuinerup annertusinissaanut piumasaqaataassaaq massakkut aningaasaliinissamik pilersaarusiornissamillu isumaliuleertariaqarnissaq.
- Ilinniarnissamut amerlanerusunik neqerooruteqassappat taakku imarisassaannik ullumikkut ilusilersuilereertoqartariaqarpoq. Taakku saniatigut e-Underviserinik¹³ nutaanik aamma tulluarsakkamik e-Pædagogik¹⁴ ataatsikkut aallartinneqassapput.
- Suliffissuarmi eqqarsartariaaseq soorlu nunaqarfinni innuttaasunik kiffartuussinermut

¹³Internettimik atuineramik atuartitsineq Internertikkulluunniit atuartitsineq

¹⁴Pædagogikki atuartitsinerup ilusaanut tulluarsaaneq. Atuartitsineq Internettikkut ingerlanneqassaaq.

atugassamik piffimmi pilersitsinikkut uk. 3-5 qaangiuppata piareersimassaaq. Tamatumunngali piumasaqaataavoq atukkanik/systeminik, qanoq suleriaaseqartarnisanik aamma databasinik ataqtigiiarilernissap massakkut aallartinnissaa.

Assersuutit suli amerlanerit taaneqarput. Ataatsimut isigalugu malunnaat assigiissutaassoq tassaavoq piffissaq isigalugu suliniutissat tamangajammik *massakkut aallarereertariaqarmata*.

Malunnarportaaq suliniutissatut oqallisigineqartut amerlaqisut inernerisassaasa takussutissartaat (innuttaasunut) aatsaat takuneqarsinnaalissasut *uk. 2-4 ingerlanerisa nalaanni*.

Sulianik ingerlatitseqqinneq

Ataasiakkaat oqarnerisut ataatsimeersuarnerup iluaqutissartaa pillugu qulartoqassagaluarpata tamanna illua tungilertariaqarpoq imaaliornikkut: qulaani pineqartut sammisassat arfineq-marluusut ataasiakkaarlugit politikikkut takorloorutinik pingaarnerutitsillunilu anguniakkanik pilersitsisariaqassaaq, taakkulu takussutissartalimmik piviusunngortinneqassapput pisariaqartumik suliniutigisariaqakkanik aqutsisuusinnaasunik ungasinnerusoq isigalugu qanorlu iliuuseqartoqarnissaanik pilersaarutinik iliuuserisassaliornikkut.

Pilersaarutit naammassinngitsuukkat inaarneqartariaqassapput imaluunniit unitsinneqarlutik (s.i. telemedicin, ATTAT il.il.), IT-llu iluani pilersaarutinik nutaanik aallartitsisoqartariaqassaaq Namminersornerullutik Oqartussani, kommunini il.il

Suliniutit arlallit pilersaarusiukkatut iluaqutissartalimmik piviusunngortinneqarsinnaassapput. Taamaattoqassappat aqutsilluortoqartariaqarumaarnissaaq qulakkeertariaqarpoq. Tassa ilaatigut tamatumunnga tunngatillugu siunnersuutigineqarpoq IT-rådi IT-forumimik ilaneqassasoq silinnerusumik katitikkanik peqataatitaqarnikkut.

Arlaani lokomotiveqartariaqassasoq pisariaqarumaarpoq. Lokomotivit taakku tassaasinnaapput aningaasat tunngatigut, aaqqissuussinikkut imalt. piginnaaneqarnermut tunngasut.

Inassutaasut piviusunngortinnissaannut piumasaqaataassaaq suleriarfissat arlallit ataatsikkut iliuuseqarfiginissaat. Teknikikkut piorsaanerinnaq naammangilaq. Peqatigalugu sullissinerit imarisaannik aallussisoqassaaq taamaasilluni inuiaqatigiit teknologimik taassuminnga atuinissaannik kaammattuineqassammat. Innuttaasut amerlanersaasa IKT-imik ukiut tallimat ingerlaneranni atuilernissaannik anguniagaq taamaasilluni piviusunngortinneqarsinnaalissaaq.